

Список використаних джерел

1. Великий тлумачний словник української мови. Упорядник Т. В. Ковальова. - Х. : Фоліо, 2005. - 767 с.
2. Вельфенс П. Основы экономической политики. - СПб., 2002. - с. 380
3. Козюк В. В. Монетарні засади глобальної фінансової стабільності: Монографія. - Т.: ТНЕУ, Економічна думка, 2009. - 728 с.
4. Маркс К. Капитал, т. 1 Процесе производства капитала. - М.: Политиздат, 1.983. - 905 с.
5. Макконнелл К. Р., Брю С. Л. Экономикс: Принципы, проблемы и политика: Навч. вид. - М.: Туран, 1996. - 400 с.
6. Мэнкью Н. Г. Принципы экономики. - СПб.: Питер Ком, 1999. - 784 с.
7. /. Смитг А. Исследование о природе и причинах богатства народов. -М. Соцэк.-гиз.,1962. - с. 487
8. Офіційний сайт МВФ [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.imf.org/External/np/exr/facts/globstab.htm>
9. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Макроекономіка>

Annotation. The concept of macroeconomic stability in economic theory also considers the role of government in ensuring macro-stability of the national economy. The trnutlysis of objectives and content of macroeconomic policy.

Key words: macroeconomic stability, macroeconomic policy, market mechanism, government regulation.

УДК: 330.131.7:005

А.Л. Двойное.аспірант,

Подільський державний аграрно-технічний університет

ПОЛІТИЧНІ РИЗИКИ В ЕКОНОМІЦІ

Розкривається зміст категорії «політичний ризик», історичні етапи дослідження проблеми політичних ризиків. Узагальнюються основні теорії класифікації політичних ризиків та чинники їх виникнення, досліджено методи оцінки політичних ризиків та міжнародні підходи до визначення рівня ризику.

Ключові слова: політичний ризик, чинники політичного ризику, класифікація ризиків, рівень ризику, рейтинг

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Ще у минулому десятилітті поняття політичного ризику майже не зустрічалось у вітчизняній літературі проте у сьогоденні політичний ризик з неминучістю властивий підприємницькій діяльності, від нього не можна піти, можна лише вірно оцінити і врахувати. Таким чином дослідження проблем класифікації політичних ризиків, визначення їх рівня тісно пов'язано з загальними науковими та практичними завданнями управління економічними ризиками.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми. Серед теоретиків, які зробили реальний внесок у розвиток теорії ризику, можна виділити таких вчених, як А.П. Альгин, Дж. М. Кейнс, А. Маршалл, О. Моргенштейн, Ф. Найт, Дж. Нейман, Б.А. Райзберг, В.В. Черкасов и т.д.

У розвиток прикладних концепцій ризику свій внесок внесли Дж. Бароне-Адези, Т. Боллерслев, К. Гианнопоулос, М.В. Грачева, Г. Гуптон, П. Зангари, В.Е. Кузнецов, А. Ли, М.А. Рогов, В.А. Чернов, Г.В. Чернова, Р. Знгля.

Формування цілей статті. Основними цілями статті є розкриття змісту категорії «політичний ризик», узагальнення існуючих підходів до класифікації політичних ризиків та методів визначення їх рівня.

Виклад основного матеріалу досліджень. Політичний ризик являє собою ймовірність виникнення політичних чинників у країні (регіоні), які можуть завдати сприятливого чи негативного впливу на управлінську, економічну та інші види діяльності. До числа таких політичних факторів належать, наприклад, рівні стабільності політичного режиму, політичних заворушень, корупції, злочинності, безробіття [2].

Під політичним ризиком у вузькому сенсі слова розуміється ймовірність фінансових втрат для фірми в результаті впливу несприятливих політичних факторів у країні розміщення інвестицій.

В. Вестон і Б. Сорж визначають політичний ризик як дії національного уряду, які заважають проведенню ділових операцій, змінюють умови угод, призводять до конфіскації власності іноземних компаній [1].

Спроби враховувати політичний ризик, що викликається діями окремих державних діячів або урядів, робилися ще в XIX ст. Так, відомий банкір Ротшильд так організував систему інформації про політичні події, що отримував повідомлення про них на кілька днів раніше, ніж уряд.

Поняття «політичний ризик» з'явилося в лексиконі американських корпорацій в 1959 р., після приходу до влади на Кубі Ф. Кастро. Однією з перших робіт присвячених

даній проблематиці була книжка Ф. Рута «Бізнес США за кордоном та політичний ризик», де було проаналізовано політичні ризики яких зазнають американські компанії в інших країнах.

Різкий ріст цікавості до проблеми відбувся після Іранської революції 1979 р., яка, зодного боку, викликала безліч суперечок про можливість вірних оцінок і прогнозів політичногоризику, а з іншого, надала в величезний фактичний матеріал для досліджень в цій області.

В даний час вивченням політичних ризиків займаються спеціалізовані аналітичні центри як комерційного, так і некомерційного характеру. В розвинутих країнах нараховується більше 500 подібних центрів, в основному в США. Найбільш відомі некомерційні центри — Центр стратегічних і міжнародних досліджень в Джорджтаунському університеті, Дослідницький центр міжнародних змін при Колумбійському університеті (Нью-Йорк).

В працях дослідників визначено багато підходів та критеріїв класифікації політичних ризиків.

Політичний ризик умовно можна поділити на національний, регіональний, міжнародний. Під національним політичним ризиком слід розуміти нестабільність внутрішньополітичної обстановки вкраїні, що впливає на результати діяльності підприємницьких фірм, у зв'язку з чим зростає ризик погіршення фінансового стану фірм, аж до банкрутства. Особливо це позначається на підприємствах різних форм малого бізнесу, оскільки напруженість політичної ситуації в країні призводить до порушення господарських зв'язків, що найбільш відчутно відбивається на діяльності невеликих підприємств, ставить їх на межу банкрутства через незабезпеченість сировиною, матеріалами, обладнанням.

Регіональний політичний ризик означає нестабільність політичної обстановки в певному регіоні, яка впливає на результати діяльності підприємницьких фірм; зокрема, це може бути ймовірність втрат через військових дій в даному регіоні, а також втручання в підприємницьку діяльність регіональних органів управління.

Згідно ще однієї теорії класифікація політичних ризиків проводиться на основі поділу подій, викликаних або діями урядових структур в ході проведення певної державної політики, або силами, які перебувають поза контролем уряду. Відповідно до цього принципу Ч.Кеннеді запропонував поділ політичного ризику на екстра-легальний ілегално-урядовий. Подібної класифікації дотримуються Ж. де ла Торре і Д.Некар.

Деякі дослідники політичного ризику (С.Робок, С.Кобрин, Дж.Саймон) виділяють макро-і мікроризик, в залежності від рівня економічних суб'єктів, на який вони поширюються. Макроризик асоціюється з імовірністю політичних подій, що відбиваються на всіх іноземних суб'єктах в країні розміщення. До мікроризиків належать ризику, специфічні для галузі, фірми або навіть окремого проекту.

Політичний ризик обумовлюється безліччю чинників невизначеності, викликаних насамперед недостатньою раціональністю політики, складністю і широтою цієї сфери. Умовно їх можна поділити на:

- інформаційні, до яких відносяться відсутність чіткої і повної інформації про всі поточні політичні процеси, недостатність аналізу політичної ситуації в цілому, неадекватною реагування властей на неї, відсутністю чіткого підрахунку придбань і втрат, нерозумінням та ігноруванням інтересів інших учасників політичних дій і т. д.;
- соціальні, викликані нестабільністю, агресивністю і радикалізмом політичного курсу, що проводиться, діяльністю окремих політичних інститутів, низькою підтримкою населення політики, що проводиться, політичними, етнічними та іншими конфліктами, безробіттям, важким економічним станом, наявністю безлічі невирішених соціальних проблем;
- правові: часто політичний ризик виникає унаслідок правового і морального нігілізму, невиконання прийнятих умов політичних взаємодій і комунікацій, порушення вимог закону і норм угод, морально-політичних, що мають, характер;
- економічні: причиною політичного ризику можуть також стати: відсутність необхідних грошових ресурсів для проведення тих або інших реформ, відсутність розвиненої і стабільної економічної інфраструктури, неліквідність державних акцій підприємств, відсутність чіткої економічної програми, відсутність прямих інвестицій у країну, непродумана валютно-кредитна політика і так далі;
- випадкові: разом з групами і ліченими чинниками одним із джерел політичного ризику виступає безпосередня випадковість політики, яка веде до появи непередбачених і небажаних подій (хвороба, відставка політичних діячів, нещасні випадки, природні катастрофи і так далі, що народжують всілякі погрози і небезпеки).

Рівень ризику - це кількісна оцінка ситуації (що відображає ступінь невизначеності у прийнятті рішень) з урахуванням збитку, обумовленого можливими небажаними

наслідками прийнятих рішень. Політичний ризик оцінюється на різних рівнях: глобальному, регіональному (за групами країн) [4, с.852], національному, по окремих регіонах усередині деяких країн (по краях, областях, республіках). При оцінці політичного ризику на національному рівні зазвичай використовуються порівняльні дані коли кількісні оцінки, що характеризують рівень ризику по країні, перетворюються у відповідні рейтинги. Рейтинги країн здебільшого формуються на основі методу Дельфі (Delphi) як системи групової та ітеративної експертної оцінки.

Найчастіше використовується 100-бальна шкала, де країни з мінімальним рівнем політичного ризику отримують найбільші оцінки в балах. Експерти [4, с.853) користуються методами оцінки ризику, заснованими на стосуванні імовірнісних моделей. Імовірнісні оцінки трансформуються вбальні, на основі яких визначається рейтингкраїни(або іншою стратегічною зони діяльності).

У «стандартний» набір основних політичних ризиків на українському ринку більшість рейтингових агентств, економічних і фінансових інститутів та експертів включають:

- проблему «правил гри»;
- непрозорість механізму прийняття ключових політичних рішень;
- зовнішньополітичні (геополітичні) ризики,
- неефективність правової та судової систем;
- корумпованість (і неефективність) держапарату в центрі і на місцях;
- адміністративний тиск на бізнес.

Таблиця 1

Міжнародні рейтинги України

Назва рейтингу	Організація чи джерело	Місце / серед	Рік
ВВП на душу населення	Міжнародний валютний фонд	113 / 181	2009
Індекс економічної свободи	Heritage Foundation	164 / 179	2011
Індекс конкурентоспроможності	Всесвітній економічний форум	89 / 139	2010
Індекс легкості ведення бізнесу	Світовий банк	145 / 183	2010
Індекс логістичної ефективності	Світовий банк	102 / 155	2010
Індекс прав власності	Альянс прав власності	97 / 125	2010
Глобальний інноваційний індекс	Національна асоціація виробників	64 / 110	2009
Індекс сприяння міжнародній торгівлі	Світовий економічний форум	71 / 121	2009
Індекс демократії	The Economist[9]	53 / 167	2008
Індекс неспроможності держав	Фонд миру	110 / 177	2009
Індекс сприйняття корупції	Transparency International[11]	134 / 178	2010
Рівень політичних ризиків	Maplecroft	високий	2010

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок по даному напрямку. З результатів дослідження випливає на скільки важливе врахування політичних ризиків для підприємницької діяльності фірм в тому числі із тих, що мають доступ на міжнародні ринки. Специфіка політичних ризиків на українському ґрунті, а це в першу чергу непрозорість і особливість функціонування політичної системи держави обмежує ділову та інвестиційну активність.

Якість оцінок іміджу країни безпосередньо впливає на інтеграцію України у світове господарство. Тому дослідження проблеми політичних ризиків визначає важливість нормалізації політичного становища, як підґрунтя для розвитку економіки

Список використаних джерел

1. Горшкова А.А. Политический риск и методы его оптимизации // Актуальные проблемы политологии: Сборник научных работ студентов и аспирантов Российского университета дружбы народов. /Отв. ред.: д.ф.н., проф. В.Д. Зотов. - М.: МАКС Пресс, 2001 -С 139-142
2. Государственная политика и управление: Учебник. Под ред. Сморгунова Л. В. М «Российская энциклопедия», 2006, стр. 347
3. Тепман Л.Н. Риски в экономике: Учеб. Пособіе для вузов/ Под. ред проф. В.А. Швандара. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2002. – 380 с.
4. Кузнецова Н.В. «Управление рисками». – Владивосток: Издательство Дальневосточного універсетета, 2004. – 168с.
5. Альгин А.П. Риск и его роль в общественной жизни / А.П. Альгин. - М.: Мысль 1989 -205 с
6. www.ucipr.kiev.ua

***Annotation.** In this article political risks in the economy of the author reveals the contents of the category of «political risk», the historical stages of investigating the problem of political risk. The author summarizes the basic theory of classification of political risk- and factors of their occurrence. In this paper the methods of assessing political risk and international approaches to the definition of urovnyariska.*

***Key words:** political risk, political risk factors, risk classification, the level of risk rating.*